



## Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

## Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

## Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

**VERBETERING**  
**DER**  
**DRIE HONDERD**  
**VOLZINNEN, SPREUKEN,**  
**OPSTELLEN, ENZ.**  
**VOOR DE**  
**HOOGSTE KLASSE**  
**EENER**  
**LAGERE SCHOOL.**

**TIEL,**  
**WED. D. R. VAN WERMESKERKEN.**  
**1850.**

**PB**

**150**

~~47~~  
~~24~~

99 100

# **VERBETERING DER VOLZINNEN EN OPSTELLEN.**



**VERBETERING**  
**DER**  
**DRIE HONDERD**  
**VOLZINNEN, SPREUKEN, OPSTELLEN, ENZ.**

**VOOR DE**  
**HOOGSTE KLASSE**

**RENER**  
**LAGERE SCHOOL.**



**TIEL,**  
**WED. D. R. VAN WERMESKERKEN.**  
**1850.**

Geene Exemplaren worden voor echt erkend, dan die  
door de uitgeefster geteekend zijn

*W. D. P. van Hermelen*

*Paedagogische bibliotheek  
van het N. O. G.*

## VOORBERIGT.

*Hierbij bieden wij het publiek de verbetering van de drie honderd opstellen enz., met eenigen schroom aan, want niet tegenstaande wij de drukproeven met zorg nazagen, zullen er nog wel gebreken zijn, die der correctie ontsnappen, en zullen er nog wel zijn, waar onze taalkennis faalde, benevens volzinnen, die door meer ervarenen wel-luidender veranderd zouden zijn.*

*Wij meenden ons in de verbetering hoofdzakelijk aan Weiland en Siegenbeek te moeten houden, terwijl wij het bejammeren, dat, ofschoon overal voortgang en verbetering is, de taal sinds 1805 officiëel tot stilstand veroordeeld was.*

*Wat wij verder nog omtrent de verbetering hebben aan te merken, vindt beter zijne plaats vóór het derde gedeelte, dat tegelijk uitgegeven wordt, bevattende opgaaf van redenen omtrent de verbetering der moeilijkste fouten.*

*Gaarne hadden wij — om op het voorberigt van het eerste gedeelte terug te komen — ook eenige voorbeelden met Uw Edel Gestrenges, Uw Edel Achtbares, Hoog Wel Gebo-rens enz. enz. enz. (vaak als pleonasmus gebruikt, want*



een *Hoog Wel Geboren Heer* is een *Baron* en een *Baron* altijd een *Hoog Wel Geboren Heer*) opgenomen; doch wij begrepen dat wij met de verbetering verlegen zouden zijn. Geheel deze titelatiën weg te snijden, zou van een' *Onderwijzer* een gewaagd stuk zijn. Ze enkel in het opschrift of de aanspraak te behouden en in het overige eenvoudig de voornaamwoorden te bezigen, zou nog al te zeer met het gebruik — hoe wanluitend ook! — strijden.

*Wij* hebben ze dus achterwege gelaten; waar eene de *Lan-  
noy*, zelve *Baronnes*, met het hekeldicht geene verbetering aangebragt heeft, hoe wel zij het voorspelde, daar zullen wij moeten afwachten, wat een ligchaam, als het *Instituut* zal uitwerken.

Wat betreft het gebrekkig afschrijven van gedichten en liederen; velen zullen even als wij die afschriften van afschriften gezien hebben, waarin *Borgers* iets aan mijn kind, aan den *Rijn* of *Tollens'* *Echtscheiding* enz. enz. jammerlijk verminkt en geheel onkenbaar zijn. — *Wij* herinneren ons dat er, 't is nu jaren geleden, in zekere plaats in den goeden burgerstand vooral bij de *Meisjes* een lied geliefkoosd was, uit hetwelk wij volstrekt geen zin konden maken. *Wij* kregen een afschrift en vonden er de woorden in, dat het gedrag der *meisjes*,

Moet geheel met zuur a zijn.

Maar, lieve *Meisjes*! waagden wij te zeggen, dat zal moeten wezen; moet geheel natuurlijk of *natura* zijn, als het iets zal lijken.

Maar ja wel! 't was zoo goed, een student (zeker een *Engelsch* blazende) had het zoo voorgezegd, de schoolmees-

ter kwam altoos bij ons uit de mouw, en toen wij van onttleden spraken — wij hadden pasjes den vierden rang en dan hangt men zijn weten graag te luchten — dergelijke regels moest men gevoelen en niet onttleden, etc.

Eene copij van den canon voor drie stemmen uit Oudshofs Muzikalen vriend der jeugd, de Vrijheid, had dezen slotregel:

Geld is 't hoogste goed op aard!

Misschien in onze eeuw als waarheid betracht, maar toch gebrekkig afgeschreven.

Wij gelooven hier met een paar woorden opheldering te moeten geven van het —! — achter stijl in het voorberigt. Toen hadden wij voor den geest een rangexamen en iemand, die er den vierden behaald had. Den aspiranten voor den vierden en den derden rang was ter verbetering van taal en stijl! een stuk uit Hooft gegeven en onze vriend vertelde naderhand, hij had het stuk van dien ouderwetschen schrijver (hij kende Hooft schemerachtig zoo wat bij naam) maar geducht versneden. Wij hadden het wel eens willen zien. De gespierdheid misschien in eene caricatuur met spillebeenen veranderd en de deftigheid met een aperokje aangedaan!

Zou er op de examens wel genoegzaam onderzoek naar bekendheid met onze letterkunde, die bron van taalkennis en taalrijkdom, van beschaving en goeden smaak gedaan worden!

Gaarne hadden wij de drukproeven aan het oordeel van kundige vrienden, onder welke onze Leermeesters, onderworpen; doch de afstand der pers en het korte tijdsbestek

*tusschen den afdruk der gebrekkige en dien der verbeterde opstellen gegeven, lieten zulks niet toe.*

*Belangstellende beoordeelingen zullen ons daarom zeer welkom zijn, en van de aanmerkingen bij een' herdruk, door de uitgeefster even zeer als door ons gewenscht, gebruik gemaakt worden.*

*En hiermede bevelen wij het werkje der aandacht van onze Ambtsbroeders aan en van allen, die hunne schoone Moedertaal liefhebbend beoefenen.*

*Kampen, 1849.*

**J. ALLIROL.**

*Onderwijzer der Jeugd.*



# VERBETERING

DER 300

## VOLZINNEN EN OPSTELLEN.

---

1. Zich te oefenen was nooit schande, en zal het nimmer zijn.
2. Een welgesteld gemoed bezit een koningrijk.
3. Men zegt, dat Jozef en Benjamin, Jakobs zonen, elkander uitnemend geleken.
4. »De wereld is een speeltooneel; elk speelt zijn rol en krijgt zijn deel,» heeft Vondel, een-onzer grootste dichters, gezegd. Er is eene andere spreekwijs, die men in het dagelijksch leven ook menigmaal hoort: de wereld is een pijpkaneel; elk zuigt er aan, en krijgt zijn deel.
5. Waar de zorg van wijze vaderen de kunsten aankweekt, ziet elk zijne nering welig bloeijen.
6. Onder de verschillende soorten van slangen, die men in Amerika vindt, zijn de ratelslangen het gevaarlijkst.
7. Zij worden aldus genoemd naar het ratelend geluid, dat zij met (*hoorn*) horenachtige ringen, aan het eind van haren staart geplaatst, maken, en dat haar verraad, nog eer zij gezien worden.
8. Jaarlijks krijgen zij eenen ring meer tot twintig toe.

9. De ondankbaarheid is eene zoo schandelijke ondeugd, dat niemand bekennen wil, daaraan schuldig te zijn. (*er eene te hebben begaan.*)
  10. Het lezen dient om het verstand te versieren, de zeden te regelen en het oordeel te vormen.
- 
11. Voor alle schatten der wereld kan men een verloren oogenblik niet terug koopen. (*verkrijgen*).
  12. Leer, leer, in 't bloeijen uwer jeugd,  
Verboden' lust besnoeijen;  
Zoo zal de liefde tot de deugd  
Steeds met de jaren groeijen.

C. Bruin.

13. In den smeltkroes wordt het goud, in tegenwoord de vriend beproefd.
14. Dikwijls ontstaat (*ontkiemt*) een boom, eene plant of een heester op eene plaats, die door menschenhanden niet bezaaid is; omdat de ligte zaadkorreltjes door den wind en vaak ook door vogels heinde en verre verspreid worden: vinden ze eenen (*een*) geschikten grond, dan beginnen zij weldra te groeijen.
15. De luiheid is de voorloopster van de armoede.
16. De dichttrant van Cats heeft weinig navolgers gevonden.
17. De Nijl in Egypte begint gewoonlijk in Junij te wassen, houdt daarmede aan tot het einde van Juhj, treedt dan buiten zijne oevers, zoodat het land eene zee gelijk en keert omtrent het einde van October binnen zijne boorden terug.
18. De grond is alsdan met een vet slib bedekt, waarin men dadelijk, zonder te ploegen of te

spitten, kan zaaijen; men trekt er soms drie oogsten van.

19. De Nijl loopt tegenwoordig (*thans*) met twee monden, tusschen welke beneden Egypte, Delta genoemd, ligt, in de Middellandsche zee; doch voorheen ontlastte deze rivier zich door zeven monden.
  20. De plaats, waar eene rivier ontspringt, noemt men *bron*, en die, waar zij in eene zee of een meer uitloopt, heet *mond*. Haren loop naziende, heeft men ter regterhand den regter- en ter linkerhand den linkeroever.
- 
21. De Piramiden zijn groote vierkante gebouwen, met een breed grondvlak, doch naar boven naauwer toeloopende, en eindigende in een plat dak. Waar vindt men ze? (*waar worden ze gevonden?*)
  22. De Egyptenaren muntten boven vele volken der oudheid in onderscheidene opzigten zeer verre uit.
  23. De Zuiderzee is door herhaalde stormen en overstromingen van een klein meer, Flevo genoemd, dat zij vóór de twaalfde eeuw was, de tegenwoordige plas van 70 uur (*uren*) gaans in omtrek geworden. Zij verzandt op vele plaatsen, zoodat daar, waar vroeger oorlogsschepen voeren, *thans* schuiten vastraken.
  24. Piet Hein, door de West-Indische Compagnie tot vice-admiraal verkozen zijnde, stak den 21 Mei 1626 in zee, en keerde met rijken buit, op de Spanjaarden behaald, den 25 October in het Vaderland terug.
  25. In 1628 zeilde hij wederom uit, en veroverde de Spaansche Zilvervloot, waardoor hij meer dan elf

en een half millioen waarde aan goud, zilver, paarden, (*parelen*) edelgesteenten, zijdenstoffen, verfwaren, enz. in het land bragt.

26. De olifant is het grootste der viervoetige dieren.
  27. Den vos noemt men wel eens het listigste dier.
  28. Den walvisch mag men voor den grootsten der zeebewoners houden.
  29. In 1602 rigtte men de Oost-Indische Compagnie op. Zij overmeesterde en verwoestte Jacatra op het eiland Java; welke stad herbouwd, Batavia genoemd en tot hoofdzetel onzer O. I. bezittingen verheven werd. Op het voorbeeld dezer compagnie werd met het einde van het twaalfjarig bestand ook eene West-Indische gesticht, die spoedig eenen uitnemenden bloei verkreeg, doch ook weldra in verval geraakte.
- 
30. Dalen en valleijen zijn (*de*) lage landstreken tusschen bergen.
  31. De Perzen beschouwen eenen zoon als eenen zegen des Hemels. Bij zijne geboorte ziet men de slaven zich haasten, om het eerst de tijding aan hunnen heer te brengen. Wien het gelukt, roept uit: *Madieh!* dat is: *blijde boodschap*, waarvoor hij een geschenk ontvangt. Bij de geboorte van eene dochter heeft het tegendeel dezer blijdschap plaats.
  32. Men wenscht oud te worden, en men vreest den ouderdom; dewijl men het leven bemint, en den dood tracht te ontkomen. (*ontvlieden*)
  33. Onder de visschen bereiken vele eenen hoogen ouderdom; de snoek en de karper, zegt men, kunnen wel 150 jaar (*jaren*) oud worden. Even

eens is het bij de tweeslachtige dieren (amphibiën), van welke de schildpad meer dan 100 jaar leeft.

34. Van de vogels leven de steenarenden, reigers en valken, zoo ook de papegaaijen, zwanen en raven meer dan eene eeuw.
  35. Eene oude vrouw (*besje*) had dit nopens den laatsten vogel hooren vertellen, doch kon het niet gelooven; daarom kocht zij eene raaf, zeggende: »ik wil toch eens zien, of dit beest honderd jaar leeft.»
  36. Planten, die waterachtig zijn en veel sappen bevatten, leven een of twee jaar; struiken en kleine boomen worden omstreeks 60 jaren oud; de rosmarijn, het klimop, de wijnstok en meer andere, leven tot 100 jaren; eiken en andere groote boomen, die hard van hout zijn, zelfs tot 1000.
  37. Bij de koeijen kent men den ouderdom aan de ringen der horens (*hoornen*); bij de paarden aan de tanden; bij de herten aan de takken van hun gewei.
  38. Gezondheid is de grootste schat des levens.
  39. Men achte niets zoo hoog, als wat de wijsheid raakt,  
En wat in ons gemoed de zinnen beter maakt.
  40. Maar wijsheid doet den mensch gerust en vrolijk  
leven;  
Zij kan in elken stand hem 't reinst genoeg geven;  
Zij doet hem in den dood en na het sterven baat,  
En blijft, als 't al verdwijnt, zijn' rijkdom en sieraad.
- 
41. De achting der wereld kan men soms door list en huichelarij verkrijgen; maar eigen achting moet men verdienen.



42. Wij moeten onze naasten liefhebben, en hun weldoen.
43. Jozef, Egypte's regent, mogt wel zeggen: »ik was de ongelukkigste der broeders, toen ik tot slaaf verkocht werd; doch de Heer heeft het te mijnen beste beschikt!»
44. Wanneer de goede God vrome kinderen heerlijk wil beloonen, maakt Hij hen tot weldoeners van hunne ouders.
45. Reeds in den kindertijd brengt deze of gene trek somtijds het karakter van hem aan den dag, die eenmaal een groot man staat te (zal) worden.
46. In vroegeren tijd gebruikte men, om de lading van een geweer te doen ontbranden, nog geen' vuursteen; maar bediende zich van eene brandende lont. Den vijand, in hinderlaag liggende, ontdekte men menigmaal door den reuk der lont. Van daar is nog ons spreekwoord: *lont ruiken*.
47. Het weten is wel schoon; maar 't doen gaat boven 't weten.  
Die veel en grondig weet, is waard geleerd te heeten. Maar, die zijn' pligten kent, zijn' togten houdt intoom, Zijn' daden wel bestuurt, zulk een is wijs en vroom.
48. *Morgen zal ik het doen*, heet zoo veel als *ik zal het nimmer doen*, want nooit is het morgen.
49. Zegt steeds de waarheid, mogt u dit ook niet altijd het voordeeligste zijn.
50. Jacob van Maerlant, een onzer oude dichters, zeide in zijn' verkeerden Martijn, een schimpdicht: »waarsaghers nappe is drooge. (*De nap, van hen, die de waarheid zeggen, is droog.*)

51. Wie trotsch is tegen zijne minderen, is kruipend  
voor zijne meerderen.
52. Een boek lezen beteekent, wanneer men lezen in  
den regten zin neemt: er voor zich zelven uitkie-  
zen, wat er schoons, leerzaams of nuttigs in is.
53. De vrede des gemoeds trotst allerhande schatten,  
En is voor purper, goud noch diamanten veil.
54. Wie zich iets goeds voorneemt, en met ernst  
zegt: »ik wil,» heeft het reeds half gedaan.
55. Dikwijls snijdt de tong het hoofd af, zegt een  
Arabisch spreekwoord.
56. Bescheidenheid en wellevendheid zijn te allen tijde  
de grootste sieraden voor een kind.
57. Men zeide eens tot Frederik den grooten, dat ie-  
mand kwaad van hem gesproken had. Hij vroeg  
of die persoon honderd duizend man had: men  
antwoordde ontkennend. »Welnu!» hervatte de  
koning (van Pruisen), »dan kan ik er niet aan  
doen; zoo hij 100,000 man had, zou ik hem den  
oorlog verklaren.»
58. Zoolang een vrij, regtschapen man  
Zijn eigen brood verdienen kan,  
Zoo lang ook schaam' hij zich een gunstbewijs te  
vragen;  
En faalt het eind'lijk aan zijn' magt,  
Voor 't minst behoud' hij moed en kracht,  
Den honger, die hem nijpt, met waardigheid te  
dragen.  
Dus zingt een onzer dichters.
59. Een gierigaard, die met geheel zijn hart aan het  
geld hing, het eindelijk bij zijnen dood moeten-  
de, en het toch niet willende verlaten, had zich  
zelven tot erfgenaam gemaakt.

60. 't Is wel (naar mijn begrip) in ouden tijd gezeid :  
 't Is beter dat het kind , dan dat de moeder schreit.  
 J. Cats.

61. Bij de inneming van Gouda geraakte een Spaanschgezinde burgemeester zeer in het gedrang , en riep de herbergzaamheid van eene zijner buurvrouwen in. » Waar zult ge mij verbergen ? » was de angstvallige vraag van den voor zijne veiligheid bezorgde . — » In de spinde , » waar ik mijnen man zoo dikwijls aan uwe vervolgingen onttrokken heb » , antwoordde de edele vrouw .

De wraak is nimmer zoet,  
 Dan voor een boos gemoed.

62. Wel , lieve kinders ! hoort een woord ,  
 En vaart niet ras en haastig voort ;  
 Maar , bij gebrek aan eigen licht ,  
 Gebruikt eens anders hiel gezigt :  
 Opdat gij nooit een' greep en doet ,  
 Waarom gij namaals treuren moet. J. Cats.
63. De Franschen hebben de kunstgreep , dat zij hunne gebreken voor zwakheden doen doorgaan ; de Nederlanders kunnen lijden , dat men hunne zwakheden wezentlijke gebreken noemt , mits men het zachtzinnig doe .
64. Indien uw vriend van honig is , eet hem dan niet heel en al op .
65. De naijver is prijzenswaard en nuttig . Gaat hij eenen stap te ver , dan wordt hij wangunst en hatelijke nijd . Het matige vuur verwarmt en behoudt ; maar is het te hevig , dan verbrandt en verslindt het .

66. Jan Haring, die onder hevig geweervuur in den slag op de Zuiderzee de vlag van het Spaansche admiraalschip haalde, had zich in dat zelfde jaar 1573 door eene daad onderscheiden, die hem in de geschiedenis als eenen anderen Horatius Coclès doet prijken. Hij alleen hield namelijk eene bende Spanjaarden geruimen tijd met onverzettelijken moed staande tot zijne spitsbroeders geweken waren.
67. Hij gedroeg zich dus als een held, stellende zich zelve als eenen muur tegen den vijand.
68. Toen hij nu de drommen niet langer kon weerstaan, sprong hij in het meer en bereikte zwemmende den anderen oever, zonder door de afgeschoten kogels getroffen te zijn.
69. Willem de Zwijger, Maurits en Frederik Hendrik! Wie weigert zijne bewondering aan deze trits van groote mannen, welke, trots het woeden des gewelds en de stroomen bloeds, het heil des Vaderlands bedoelden.
70. Wanneer gij u iets hebt voorgenomen te doen, spreekt er dan niet te veel of tegen iedereen van; want, indien het u mislukte, zoudt gij uitgelachen worden.
- 
71. In het graf heerscht vijandschap noch wraak.
72. Snedig antwoord.  
Men vraagde een' armen dief, waarom hij hangen most;  
Of 't om zijn stelen was. »Neen,» zei hij, »maar om 't vangen:  
Want, schoon ik had zoo veel gestolen, als ik kost,  
Zoo 'k niet gevangen waar', 'men had mij niet gehangen.» — Huijgens.

73. De handel in dranken is jonger dan die in spijsen; de ouden bepaalden de grootte van een schip in korenmaten, en wij in tonnen.
  74. Het is in de kindsheid, dat men den grondslag legt tot eenen heilrijken ouderdom.
  75. Gisteren ontving mijn neef de bestelde koopwaren met dit kort en toch voldoende briefje: »ik heb de eer UEd. het nevensgaande, overeenkomstig UEd. order, te doen toekomen, niet twijfelende, of UEd. zal het volkomen in orde bevinden.»
  76. Laat ons niet fier op vaër of grootevaër of oom zijn! De regte adel is, zoo wij maar zelve vroom zijn.
  77. Alle menschen moeten eens sterven; daarom hechte men geene te groote waardij aan aardsche goederen.
  78. Goede boeken bevatten den geest van groote mannen, de kern van hunne kennis en van hun vernuft, de vrucht hunner slapelooze nachten, de studie soms van een geheel leven.
  79. De levensmiddelen lijden er onder, als de kat en de muis in goede verstandhouding leven; want dan gaan ze paar en paar (*te zamen*) naar de proviëekast.
  80. Jong en oud wordt eene prooi des grafs; niemand kan zich aan den onverbiddelijken dood onttrekken.
- 
81. De dood is voor den deugdzame slechts de weg tot het ware vaderland, maar hij moet verschrikkelijk voor den goddelooze wezen.
  82. Die een gerust geweten heeft, kan rustig slapen, al zit hij in de gevangenis.
  83. Een man, even zeer geacht om zijne zachtmoec-

digheid en braafheid, als om zijne talenten, werd tegen het einde van zijn leven blind. Eens in eene kamer zijnde, waar zich eene menigte personen bevond, trad hij een jong mensch op den voet, die hem daarop eenen stomp gaf. »Mijnheer!» zeide de blinde, tot hem, »het zal u zeker spijten, dat gij mij gestooten hebt; want ik ben blind.»

84. De heer P. B.... Apotheker te Meppel debet aan J. S.

Voor geleverde 10 pond en 4 ons bloemen van kamille. . . . . f.

Meppel den 17 Januarij 1840.

Voldaan,  
J. S.

85. Geef een u toevertrouwd goed onaangeroerd terug, en verraad nooit een geheim.
86. Wie goede zaden zaait in de eerste en teerste jeugd, Maait weder naderhand opregte deugd en vreugd.
87. Ons leven gelijkt eene zeereis; sommigen zeilen voorspoedig, en wind en weder zijn hun gunstig, terwijl anderen met stormen en woedende zeeën te kampen hebben: doch allen landen eindelijk het zij na korten of langen duur in de bestemde haven.
88. Veracht geen' mensch, hoe nietig hij ook schijn': Een moerbeï blad wordt met den tijd satijn.  
Witsen Geijsbeek.
89. De latijnsche taal was in vroegere eeuwen in zekker opzigt die der beschaafde en hoogere standen. De briefwisseling werd meest in dezelve gevoerd, en, hoewel zij niet uitsluitend de taal der staatszaken en onderhandelingen was, werd zij echter gewoonlijk daartoe gebruikt.

90. Waar iemand zwelt van trotschen waan,  
 Die mist terstond de regte baan;  
 Want die op eigen wijsheid staat,  
 Pleegt in 't gemeen met niemand raad,  
 Dan met zijn eigen ijdel brein,  
 En dat is dikwijls al te klein  
 Om regt te weten, wat er schuilt;  
 Dus wordt hij ligt gebottemuild.  
 Gij, daarom, wilt gij gaan gewis,  
 Pleeg raad met een, die wijzer is.

J. Cats.

91. De Spanjaarden bragten goud uit Amerika en werden trotsch en lui. Doch het goud maakt zich zelf goedkoop en bemint ook nijvere volken. Zoo verdween de rijkdom uit Spanje, maar trotsch en luiheid bleven.
92. Eert uwe ouders, opdat hun zegen over u kome: de zegen der ouders bouwt het huis der kinderen, doch hun vloek breekt het af.
93. Eere den kinderen, die men de kroon hunner ouders mag noemen!
94. Slaagt gij ook niet in alles, zoo is dit echter geene reden om alles na te laten.
95. 't Valt ligt een' mensch te helpen; maar Dit kiesch te doen, valt uiterst zwaar.
96. Zekere onnoozele knaap, dikwijls ziende, dat zijne kameraden zich met zwemmen vermaakten, dacht dat hij daarmede ook wel te regt zou komen, zeggende: »o hel is 't anders niet, dat »kan ik zachts nadoen. Mijne armen en beenen kan ik immers zoo goed van mij afgooijen, en dan tusschenbeiden zoo reis effentjes »proesten, als die jongens.»
97. Hij trok daarop zijn pakje uit, wierp het op

den grond, en sprong in het water — doch gingen ten eersten naar den grond en werd met de grootste moeite der wereld gered. Toen hij nu na lang sukkelens weer op den wal gebragt en van den eersten schrik bekomen was, verzekerde hij: geen water weer te zullen genaken, vóór hij eerst zwemmen geleerd had.

98. Toorn en overhaasting zijn beiden strijdig met de voorzigtigheid.
99. Overdrijf uwen haat niet: uwe vijanden kunnen ook uwe vrienden worden.
100. De boeren van het Noorderland  
Hebben tien vingers, aan ieder' hand  
Vijf, en twintig aan handen en voeten.  
Wie zal ooit zoo'n boer ontmoeten?

Bekend versje.

- 
101. De geleerde Busch, — een vriend van Erasmus, wiens standbeeld nog te Rotterdam op de markt staat, — wandelde eens in een slecht gewaad, en niemand lette op hem. Hij ging des anderen-daags in zijn 'staatsstiekleed uit, en ieder, die hem tegenkwam, groette hem allerbeleeftst. Vol verdriet wierp hij zijn kleed, zoodra hij te huis was gekomen, op den grond, zeggende: »lig »daar, vod! Zijt gij Busch, of ben ik het?"
  102. Zijt niet overdreven in uwe vriendschap; bedenkt dat uwe vrienden uwe vijanden kunnen worden.
  103.                   Middelen van bestaan.  
De advocaten of pleitbezorgers leven van de levenden, de artsen van de zieken en de dood-gravers van de dooden.



104. Vromen schromen 't kwaad, prijzen wijzen raad.
105. Cato zeide: ik vergeef allen kwaaddoeners, uitgenomen mij zelve.
106. De Hollandsche planters aan de kaap de Goede Hoop onderscheiden twee soorten van leeuwen, den zwarten en den gelen. Den donkerkleurigen houdt men voor het gevaarlijkst. Ook worden de leeuwen buiten de grenzen der colonie voor moediger en bloeddorstiger gehouden, dan die, welke zich daar binnen ophouden.
107. De ontzettende kracht dezer dieren schijnt door geen en reiziger overdreven te zijn. Dikwijls heeft de leeuw eenen zwaren os met gemak een groot einde ver voortgesleept; paarden, herten en kleinere dieren draagt hij soms mijlen ver.
108. Die millioenen bollen, die aan den hemel, van dat de Almagtige hen schiep, elk in zijne baan, rollen, zijn een teeken van de magt en wijsheid onzes hemelschen Vaders.
109. Het zoet, dat ons dit leven brengt,  
Is met veel bitters ondermengd. J. Cats.
110. Kwaad van anderen te spreken is altijd slecht.
111. Die het heil van anderen bewerkt, zal zelf gelukkig zijn.

112.

Neeltje.

Alle dag gasten en brassen dat kan wat ver-  
slinden;  
Daar is geen geldkist zoo diep, of zoo doende  
kan men den bodem wel vinden.  
Ik meen dat zulk slempen wat weet: elk schaft  
om het heerlijkst op;

Kalfs- en schapenvleesch schijnt te rieken, men  
 werpt het schier malkander naar den kop;  
 Zij zullen aan erwten en rapen den mond naau-  
 welijks eens steken;  
 Wil je iemand onthalen, daar moeten hazen,  
 faisanten, patrijzen en zulk goed zijn, of  
 men zou er schande van spreken;  
 De jonge vinkjes en kalkoentjes mogen juist  
 Niet grooter wezen dan een gewone vuist,  
 Of ze zijn te taai, en zoo men uit het lams-  
 vleesch niet meer melk dan bloed voor  
 zijne oogen ziet loopen,  
 Men zou 't niet door de keel kunnen krijgen,  
 dan mogen 't slechte lieden koopen.

113. Joris (haar broeder, een oostindie vaarder).

Wel dat loopt te hoog!

Neeltje.

Je zult het zelf zien, als je bij de vrienden  
 wordt genood,  
 Ze komen je voor den dag, met schotels, die  
 zoo groot  
 En wijd zijn, dat ze niet op de tafel kunnen  
 raken,  
 Of ze moeten er eerst in de deur een' kerf toe  
 laten maken.

114. Joris.

Je spreekt van de grootsten, denk ik wel? Als  
 men 't uitvoeren kan  
 Is 't nog iets; dat een, die gezegend is met  
 schatten,  
 Wat meerder doet, gaat nog heen, maar hij  
 zou ook te ver uit kunnen spatten.

Neeltje.

Wat nood was het dan, maar de burgers doen  
 het den grooten na,

Niemand wil de minste zijn. Ze denken niet  
 eens, hoe dra  
 Men door zijn' meubeltjes raakt, ze weten niet  
 eens te onderscheiden,  
 Dat een zakje en eene ijzeren kist niet even veel  
 porren kunnen lijden. enz.

De belagchelijke Jonker, kluchtspel.

115. De verkwisting is eene ondeugd, even ongelukkig als de gierigheid. Het past jongen lieden naauwkeurig te overleggen, hoe veel en wat zij koopen; ten einde zoo doende niet in het bezit van nuttelooze dingen te geraken, of met schulden overladen te worden, maar in staat te zijn eenig geld over te leggen voor weldadige einden en geoorloofde vermaken.
116. Een Grieksch wijsgeer zeide, den kinderlijken geest bij eenen boog vergelijkende: »de boog kan niet altijd gespannen zijn.» Het spel mag en moet ons ontspannen, als wij onze lessen kennen en ons met lust ingespannen hebben.
117. Raadpleeg eens met u zelve, dan zult gij bevinden, dat gij meer goeds ontvangen dan gedaan en meer kwaads bedreven dan geleden hebt. Ai! zoek dus geen voorwendsel om on dankbaar te wezen.
118. Noach liet eene raaf uit de Ark vliegen, doch zij kwam niet terug, maar is zeker van kreng tot kreng blijven vliegen. Daarna liet hij eene duif uit, die, nadat zij eenigen tijd rondgevlogen had, terug keerde, en, na zeven dagen op nieuw uitgelaten, met een olijfblad wederkwam.
119. Indien het gedrag onzer overheden het tegengestelde is, van dat, wat het behoorde te wezen, zoo zal het bij den burger of afkeer of navol-

ging verwekken, welke beiden even nadeelig voor den bloei der gemeente zijn.

120. Het is eene eigenschap der deugd, dat zij ons leert ons te verheffen boven hetgene anderen verschrikt.

121. Waterhoozen zijn wolken, welke in de gedaante van lange buizen naar de aarde hangen. Zij ontstaan uit twee tegen elkander in werkende winden. De wolk, daardoor getroffen, wordt gedeeltelijk in eenen draaikring gebragt, en vormt zich dus trechtersgewijze naar het water, dat ook begint te stijgen.

122. Vat de wolk niet op het water, maar drijft zij dwarlend over het land, dan noemt men het windhoos. Deze hoozen rigten dikwijls groote verwoestingen aan.

123. »Gij zijt zoo mal niet, vriend! als u de muts  
wel staat,»

Dus zei de schalke Piet tot zijnen kameraad,

Die daarop daad'lijk volgen liet:

»Gij wel, mijn waarde Piet.»

124. Tot een goed uiterlijk voorkomen behoort vooral, dat men zindelijk en net gekleed zij, noch te ouderwetsch, noch te veel naar de mode. De gulden middelmaat worde hier vooral in het oog gehouden.

125. Noch heil noch onheil is bestendig hier op aarde; Maar de onbevleete deugd houdt zelfs in 't graf  
haar' waarde.

126. *Zandbanken* zijn hoogten zands in zee, welke somtijds zeer lang en breed zijn, zonder aanmerkelijke hoogten en laagten.

127. *Barren* noemt men zoodanige zandbanken, welke zich bij de uitwatering eener rivier vormen, en *wadden* die, welke bij de eb droog en bij den vloed overstroomd worden.
128. *Duinen* zijn rijen hooge zandheuveld langs het strand der zee, welker grootte van de opene zee, van winden, enz. afhangt.
129. *Klippen* zijn rotsen, die boven het water uit steken, of bijna tot aan de oppervlakte der zee reiken, en *riffen* vormen, wanneer zij in het verborgene te zamen hangen.
130. Een schrandere hol, willende zijn paard het eten afleeren, gaf het geen voeder (*voër*) meer. Nu, men kan het wel denken, dat duurde niet lang, of het goede beest schoot er den hals bij in. Toen stond onze vriend er bij te kijken, of hij zijn zondagsoortje versnoept had, zeggende: »wel! dat is toch jammer; het was het vasten nu al aardig gewoon, en daar ligt dat malle beest nu!
- 
131. Laat niet de omstandigheden over u heerschen; maar tracht haar aan u te onderwerpen.
132. Hoort, 'kind'ren! hoort een rustig woord,  
En zegt het vrij den bureu voort:  
Wil iemand dragen eenig pak  
En dat ook zonder ongemak,  
Die grijp' het van den aanbegin,  
En draag' het met een ligten zin;  
Want al wat iemand willig doet,  
Al is het zuur, zoo wordt het zoet. J. Cats.
133. Van zoodanig iemand, die nutte zaken verkoopt om nuttelooze te kunnen verkrijgen, zegt men:

hij verkocht zijnen wijngaard om eenen wijnpersbak te koopen, en ook wel: hij ruilde zijn paard voor eenen fraaijen zadel.

134. Als wij struikelen, zal kracht van Boven op ons gebed ons wel staande houden, en zijn wij gevallen, wel weder opheffen.
135. Het is bedroevend als bloedverwanten met malkander in onvrede leven. De vleugelen der vriendschap en liefde moeten nooit ruijen en die der bloedverwantschap nooit gekortwiekt worden.
136. Marchetas bepleitte zelf zijne zaak voor Philip-pus, Koning van Macedonie, die, pas van de jagt terug gekomen zijnde, het vonnis velde, ofschoon hij gedurende een groot gedeelte des regtgedings geslapen had. De uitspraak was ongunstig voor Marchetas. Hij, wetende, dat hij het regt aan zijne zijde had, zeide vastbe-raden, dat hij zich op eenen anderen regter be-riep. — »En op wien dan?» vroeg de koning driftig. »Op u, Sire! nu gij niet meer slaapt.»— Philippus, door deze stoutmoedigheid getroffen, onderzocht de zaak naauwkeuriger en, erken-nende dat hij ongelijk had in de veroordeeling, veranderde hij de uitspraak ten gunste.
137. De moeder van eenen vermoorde kan slapen; maar de moeder van eenen moordenaar niet.
138. De jeugd veroudert haast; de dood is 's levens buur; Ach! 't uur ontsnapt den mensch, terwijl hij vraagt: wat uur?
139. Men kan altijd gemakkelijk nog zeggen, wat men gezwezen heeft; doch het gezegde te her-roepen is onmogelijk.

140. Het ware geluk, voortkomende uit tevredenheid, wordt het meest door hen genoten, die door eigen arbeid hun dagelijksch brood hebben.
141. Cato, op straat gaande, ontmoette eenen man, die eenen koffer droeg, waarmede hij hem stiet en die daarna riep: wacht u? — Cato vroeg hem, of hij dan nog eenen anderen koffer had, waarmede hij hem stooten kon, vermits anders het roepen te laat kwam.
142. Een waarheidlievend openhartig man moet den koningen altijd welkom zijn. Een goed koning is veel beter voor een land, dan een goede koning.
143. Dat men eens rozen, zonder doornen vonde!
144. Door watervallen (*cataracten*) verstaat men de plotselinge nedêrstorting van water, hetwelk van eene rotsige steilte meestal met groot gedruisch naar beneden valt.
145. Weest in 't oordeel niet ligtvaardig,  
Gij, die struikelt, waar gij gaat!  
Vraagt, eer ge and'ren liefd'loos smaadt,  
Welk een vonnis ben ik waardig?  
Rigt geen schijnb're euveldaan  
Met de weegschaal opgeheven;  
Schrijft vooral niets zwarter aan  
Dan het God heeft aangeschreven.  
Houdt te roek'loos geen gerigt,  
Zelf soms boozet en ontaarder!  
Eigen schuld weegt dikwijls zwaarder,  
Eigen deugd weegt steeds te licht!
- J. L. Nierstrasz Jr.
146. Een zeer ernstige nar een' zijner vrienden,

die, zoo hij meende, voor lang gestorven was, toevallig ontmoetende, zeide tot hem: »zijt gij »daar? wel dat ziet er lief uit! gij zijt immers »dood?» — »Dat ziet gij, dunkt mij, wel beter,» voegde de andere hem toe. — »Ja, »maar hoor eens,» antwoordde de botterik, »hem, die mij uw' dood berigt heeft, houd ik »voor net zoo geloofwaardig als u.»

147. Een even slim mensch (over schouder) hield vriendschap met tweelingbroeders. Een van deze stierf en onze leepert ontmoette kort daarop den anderen en vroeg heel bedaard, of hij de overledene was, dan wel zijn broeder.
  148. Op zeker deurbordje stond: de Heeren M... en Zoon, makelaars in olie, koeken en lijnmeel. — Zou hier ook een teeken vergeten wezen?
  149. Het metaal verhardt de aarde, geld verhardt, als ware het, der menschen harten.
  150. Die zich tot den strijd aangordt, beroeme zich niet, alsof hij zich ontgordde, dat is: die den strijd begint, snoeve niet, alsof hij reeds op zijne lauweren rustte.
- 
151. Ja, gelukkig zijn wij allen, wien de deugd het hart doet slaan.
  152. Ledigheid is de roest des levens, vernielende zeer veel.
  153. De beste med(e)gezellen in ledige uren zijn goede boeken.
  154. Linnaeus verdeelde het dierenrijk in zes klassen. Tot de eerste behooren die dieren, welke warm, rood bloed hebben, en levende jongen



ter wereld brengen, die door de ouden gezoogd worden; zij heten daarom *zoogdieren*.

Tot de tweede alle dieren, welke insgelijks warm, rood bloed hebben, doch eijeren leggen, met vederen bedekt zijn en *vogels* heeten.

Tot de derde klasse komen de *amphibiën* of *tweeslachtige dieren*, zijnde de zulke, die op het land en in het water leven, koud, rood bloed hebben en door longen adem halen.

Tot de vierde klasse behooren alle dieren, met koud rood bloed, en die door kieuwen ademen, de *visschen* namelijk.

Tot de vijfde klasse de *insekten* of *gekorven diertjes*, die koud wit bloed hebben, van voelhorens of sprieten aan den kop voorzien zijn en een- of meermaal in hun leven van gedaante veranderen.

Tot de zesde eindelijk behooren de *wormen*, zijnde die dieren, welke koud wit bloed, geene voelsprieten, maar meestal voeldraden, en ook geene in gewrichten verdeelde bewegingswerktuigen of voeten hebben.

155. Mijnen vriend beschuldigde men van valsheid en bedrog; maar beide is zonder grond.
156. Het is noodzakelijk, op het einde acht te geven. Laten wij dus in alle dingen op het einde letten.
157. Menigeen stelt zijne verwachtingen te hoog; zoo dat hij haar meestentijds: vaartwel! moet toeroepen, ziende nooit derzelve verwezenlijking.
158. Als gij door lastertongen niet ontzien wordt, is hiervoor dikwijls geene andere reden dan deze: het zijn de slechtste vruchten niet, waaraan de wespen knagen.

159. De misdaad leidt ons van lieverlede, soms langs bloemrijke paden, naar eenen afgrond, welks diepte onpeilbaar is.
160. O! indien wij bedachten, hoe moeilijk wij kunnen wederkeeren van de baan, die wij ligtzinnig intraden, wij zouden met meer schroom voortgaan, en zoo vermetel niet schijnbaar onbeduidende misstappen wagen. Voort, voort! roept het kwaad, voort, voort! en waar is de reddende draad, de leidster, om te geraken uit den doolhof van verkeerdheden, welks paden altijd draaijen en kronkelen.
161. Een zonderbaar voorval, dat noodlottige gevolgen had kunnen hebben, vond voor eenige jaren te Koningsbergen plaats. Eene karaf met water, die in een huis bij het venster stond, had de houten vloer vuur doen vatten. En zoo de eigenaar den rook niet bemerkte hadde, ware welligt het gebouw eene prooi der vlammen geworden. De karaf was in diervoege geplaatst, dat zij de stralen der zon op één punt te zamentrok en dus hetzelfde uitwerksel had, als een brandglas.
162. Voorzigtige vraag.  
 't Is om mijn hoofd te doen, zei hopman Koelheraad,  
 Indien deze aanslag mist. — Gaat, sprak de veldheer, gaat!  
 Indien zij dat bestaan, ik zal 't hun doen berouwen,  
 En voor uw eenig hoofd, zes hoofden af doen hoven. —  
 Maar, zei de hopman, heer! 't gene ik eerst weten wou,  
 Is, of van zessen één op mijn hoofd passen zou.  
 Huighens.

163. Door *haat* verstaat men een' persoonlijken afkeer tegen dezen of genen, die zich dezen afkeer door wezentlijke of vermeende beleedigingen be-rokkend, of ons dien ten minste ingeboezemd heeft.
164. *Nijd* bezit iemand, die met leede oogen den voorspoed van anderen aanschouwt, en niet dult, dat een ander boven hem bevoorregt wordt. Deze ondeugd is bijna onafscheidelijk van de wangunst.
165. Er is geen meer verheven verschil tusschen den mensch en het dier, dan het bezit der rede.
166. Wetenschappen zijn sloten, waarvan studie de sleutel is.
167. De watervogels hebben eenige klieren, waarin zich een olieachtig vocht bevindt. Tegen die klieren of blaasjes drukken zij met de neb, om deze vettig te maken, en er dan mede over de vederen te strijken zoo dat deze ook vetachtig worden.
168. Daar nu olie en water geene verwantschap met elkander hebben, zoo kunnen de vederen, be-hoorlijk bevochtigd zijnde, niet nat worden.
169. Een slecht en regt man, besteller van eene vrachtschuit zijnde, moest op zekeren dag eene kleine ben, waarin twee tortelduiven, en waaraan een brief zat bezorgen. Onderweg ontvlogen hem de vogels; in weerwil daarvan bragt hij de ben en den brief te hunner bestemming.
170. De heer, den ledigen korf ziende, brak den brief open en weigerde de geëischte vracht, zeggende: twee tortelduiven staat in den brief!" — Ha, antwoordde ons schippersmaatje, dat is goed,

dat ze in den brief zijn, want ze waren mij uit de mand gevlogen.

171. De jongeling, naar wien gij vraagt, bevalt mij en mijnen vrienden geheel niet; in slechte gezelschappen verkeerende, oefent hij zich in nutte kundigheden en in de heilige schriften nimmer; belust om zich bij ijdele en ligtzinnige jonge lieden te voegen en over het algemeen geacht en bemind bij losbollen; geschuwd en gehaat bij brave en weldenkende menschen, en alom wordt van hem gesproken.
172. Op de komst der aangename lente herleeft geheel de natuur. Laat dan de kinderen naar buiten springen, om zich in het groene gras te wentelen.
173. Wanneer de drift door de voordeur intreedt, dan gaat de wijsheid door de achterdeur uit.
174. De haat is dikwerf zoo uitgestrekt en zoo hardnekkig, dat men de begeerte tot verzoening bij eenen kranke bijna als een zeker bewijs van zijn naderend overlijden mag beschouwen.
175. De zoon van den zijden- kousenwever van mijnen oom den fabrikant zeide: vader! laat mij de gedichten van Bilderdijk eens lezen. — De verstandige man antwoordde: gij kunt die alleen nog niet verstaan, als gij wat ouder zijt, zullen wij ze te zamen lezen, en ook de overwintering van Heemskerk door Tollens en zijne andere gedichten, als mede die van Feith, Helmers, Spandaw en van vele anderen.
176. Men zegt dat Napoleon niet aan spoken geloofde en dat hij er toch bang voor was.
177. Aan den behoeftige mangelen vele zaken, maar den gierigaard mangelt het aan alles.

180. Morgen zal het beter gaan; morgen zal gedaan worden, wat heden verzuimd is. Der menschen wenschen voeren hen door eene rij van morgens naar den laatsten hunner dagen, op welken voor hen geen morgen meer volgt. Dat bedriegelijke morgen onthoudt hun, wat het heden hun had kunnen schenken

181. Wil geen vrek van geven hooren,  
 Nog veel vrekker is de tijd;  
 Nimmer wordt een stond herboren,  
 Nooit scheldtze ons een uurtje kwijt;  
 Maar de lust tot wetenschappen  
 Zamelt oogenblikken op,  
 En klimt door den tijd bij trappen,  
 Op den hoogsten eeretop.

182. Een Nederlandsch officier, met eene ridderorde versierd, te Parijs in den schouwburg zijnde, werd door eenige fransche windbuilen opgemerkt, die hem eens beet dachten te nemen. Zij drongen hem, stieten tegen zijnen degen en zeiden: Mijnheer! uw degen hindert ons. — Ja,

antwoordde hij, daarover hebben te Waterloo meer Franschen geklaagd.

183. Ziet gij ginds dien dikken burger, die met een stompje pijp in den mond aan den haard der gelagkamer bij eene bierkan met zijne ellebogen op de tafel leunt? Hij legt de krant naast zich neder, want zoo op het oogenblik is hij er achter gekomen, of de keizer van Rusland het leger tegen den Turk, tegen Perzië of wel tegen Oostenrijk te veld zal doen trekken; ziet eens met wat een vergenoegen hij zit te glimlagchen. De Czaar mag wel op zijne hoede wezen, hij heeft aan dezen staatkundigen burger eenen hemelijken vijand. — In zijn handwerk is hij een eerlijk knap man, doch een zot, zoo gaauw hij eene krant in handen krijgt. En dat hij heden dubbel zot is, dat veroorzaakt de eerste April.
184. De trotschaard wordt reeds in dit leven beschaamd en overladen met den nijd, de berisping en den haat van velen.
185. Een braaf man wordt met liefde, vertrouwen en achting vereerd.
186. Hoop en vrees zijn onze onafscheidbare gezellen op het levenspad; zij houden onze werkzaamheid in de noodige spanning. Gelukkig hij, die zich noch aan de eene noch aan de andere geheel en al overgeeft, maar steeds den gulden middelweg weet te houden.
187. Op elk levenspad ontluikt eene menigte bloemen der vreugde voor onze voeten. De wijze plukt omzigtig, zonder de doornen der roos te verwenschen, en versmaadt het nederige viooltje niet, omdat het niet prijkt gelijk de schoone hiacint.

188. Een bekwaam tuinman had eenen hiacint met zorg gekweekt. De bloemtros was sierlijk, de kleur fraai lichtrood, en de geur heerlijk. Hij liet dien aan een' heer en dame zien. »De reuk is alleraangenaamst,» zeide de heer, »maar de kleur vind ik alledaagsch.» — »Wel!» sprak de dame, »integendeel, de kleur is prachtig; maar de bloem heeft volstrekt geen geur.» — Wonderlijk! dacht de tuinman, kleur en geur zijn toch even heerlijk. — Hij wist niet, dat de heer sterk bijziende en de dame zeer verkouden was.
189. Eerzucht ontaardt in eergierigheid, wanneer zij zoo hevig werkt, dat wij de eer als het hoogste goed stellen, en onverschillig zijn langs welke wegen of door welke middelen wij tot haar geraken; ja zelfs alles opofferen om haar te verkrijgen.
190. Lijnen, die den equator regthoekig snijden, en, door de aspunten of polen loopende, cirkels beschrijven, worden meridianen of middagcirkels genoemd, omdat, als de zon op het midden des dags regt boven een' dezer cirkels staat, het middag is voor al de plaatsen, welke onder dezen cirkel liggen. Naardien men zich nu over iedere plaats der aarde zoodanigen cirkel kan voorstellen, moet het aantal dier meridianen oneindig groot wezen.
- 
191. Een daarvan wordt als de eerste aangenomen, naar verkiezing der aardrijkskundigen. De Fransen nemen als den eersten dien van Parijs, hunne hoofdstad; de Engelschen dien van Greenwich aan de Teems, of van Londen; de Spanjaarden dien van Cadix; de Zweden dien van

Stokholm; de Russen dien van Petersburg en de Nederlanders namen dien, welke over den berg Pica op het eiland Teneriffe loopt; dewijl dit het hoogste punt in den Atlantischen oceaan tusschen de oude en de nieuwe wereld is. Voortaan, zoo is door een besluit van zijne Majesteit Willem I bepaald, zullen onze zeelieden den meridiaan van Ferro als den eersten aanmerken.

192. Deze middaglijnen (cirkels) dienen om de ligging in lengte van eene plaats of een punt op aarde te bepalen, dat is: hoe veel graden die plaats of dat punt oost- of westwaarts van den eersten meridiaan verwijderd is.
193. De zon rijst uit het morgenrood met eenen luister en eene majesteit, waarbij op aarde niets te vergelijken is. Hare koesterende stralen verwikken alles, wat adem en leven heeft.
194. Onder de niets beduidende woorden, behoort het *complimenten*. Iemand een compliment maken, is eene onverschillige beweging des lichaams, of ook een krommen des rugs, en strijken van den éenen voet. Strikt genomen heeft verstand noch wil er het geringste deel aan.
195. Den jongeling, die de waarde des tijds kent, moet het een genoeg zijn, met elken oogenblik te woekeren.
196. Fabricius houdt stand in Pyrrhus legertenten; Het goud verzet hem niet door schandelijke zucht, Noch olifants gebriesch, en felle dreigementen: Zoo zwicht een man van staat voor gave noch gerucht.
197. Vereer in elken grijze het afbeeldsel uwer Ouders en uwer Voorvaderen; de ouderdom heeft régt op den eerbied aller braven. Zilveren



lokken, die geenē schande deed vergrijzen, zijn parels aan de kroon des ouderdoms.

198. Wanneer gij God vreest en zijne geboden bewaart, zal het u te allen tijde welgaan; dan zult ge op de u aangewezen levensbaan voorspoedig reizen naar den hemel.
  199. Een bloeiende hennepakker is een fraai gezicht.
  200. Onmiddellijke hulp is beter dan de wijsste raad: met gene kan men uit den nood komen, met dezen veeltijds niet.
- 
201. Rampen en lijden worden den menschen ook gezonden om hun geduld en lijdzaamheid te leeren.
  202. Op eene schilderij van den zondvloed.  
     t' Kan erger niet, dan dat één vlot  
     Draagt 's werelds deugd en overschot.
  203. Een broeder is een vriend, ons door natuur gegeven.
  204. De praatzucht ontaardt vaak in kwaadspreken, en dit de moeder zijnde van den laster, zoo wordt uit de eerste, die, oppervlakkig beschouwd, niets kwaads in zich bevatte, een drom van wandaden (wanbedrijven) geboren.
  205. In den tachtigjarigen oorlog heeft de Prins van Oranje zich door zijne vaderlandsliefde beroemd, en de hertog van Alba zich door zijn wreedheid berucht gemaakt. Den eerste noemde men *vader*, den andere *beul* des vaderlands.
  206.               Noodelooze advertentie.  
     Een inwoner eener groote stad van ons land, zijn regenscherm (parapluie) verloren hebben.

de, liet het volgende in een nieuwsblad zetten :  
hem, die een blaauw zijden regenscherm met  
ivoren handvat gevonden heeft, wordt verzocht  
het terug te brengen aan den heer P..., die het  
hem ten geschenke zal geven.

207. Hoe klett'ren de zwaarden, hoe rammelt het schild,  
Hoe davert de kriegsroep, vermetel en wild,  
Hoe schalt en hoe schettert klaroen en trompet,  
Hoe steigert en trappelt het brieschend genet!  
De ridder rukt aan met gesloten vizier;  
De standaarden wapp'ren en vaan en banier;  
De strijdbijl omhoog en de speeren geveld,  
Zoo dagen de krijgers met juilend geweld (\*).

208. Den rijkdom bemin, noch wensch ik; slechts  
zij het mij beschoren spaarzaam, doch niet  
bekrompen te kunnen leven.

209. Is de mensch niet voor de aarde en den hemel  
geschapen? Als hij dus de eene om den an-  
deren vergeet, dan verwaarloost hij zijne be-  
stemming.

210. Snelheid des tijds.  
Mijn hart heeft nu geklopt, tot in de zestig jaren,  
En ziet, die lange tijd is vaardig heen gevaren;  
De jeugd is maar een damp, een' bloem, een  
spichtig gras,  
En ik nu maar een' schim van 't gene ik eer-  
tijds was.

211. De uil heeft eenen grooten kop, die veel ge-  
lijkt op dien der katten; hij heeft groote gele  
uitpuilende oogappels, eenen korten krommen  
snavel, neusgaten met borstelachtige veertjes,

---

(\*) Overgenomen uit: Museum van uitgezochte verhalen.

sterke, gevederde pooten, en een bijna regtopstaand ligchaam. Deze lichtschuwe vogel gaat enkel in de schemering op roof uit, en wordt, wanneer hij zich over dag laat zien, door vele kleine vogels, vooral door kraaijen, onder een luid geschreeuw aangevallen en van zijne vederen beroofd. De uil voedt zich met muizen, vleermuizen enz.

212. Wenschen zijn middelen ter instandhouding van het menschelijke leven: wie geene wenschen meer voedt, heeft geene vreugde meer in het leven; wenschen, die de mensch tracht te verwezenlijken, zijn de bron van al wat edel en groot is. Men voede steeds redelijke wenschen in zijn hart, wenschen welker vervulling mogelijk is, en late die nooit in zijnen boezem sterven. Wie nog wenschen voedt, is der menschheid nog niet afgestorven, en wanneer het op iets groots aankomt zal hij zijne hand niet onttrekken, maar moedig en volijverig doen, wat pligt en eer hem gebieden.
213. Michiel Adriaansz. de Ruiter, een onzer grootste zeehelden, bezat bij al zijnen roem de echte nederigheid. Van zich zelve sprekende, zeide hij dikwijls: »ik wil wel van niemand genoemd of opgehaald worden, als ik maar in staat ben, mijnen pligt te volbrengen, en mijne orders wel uit te voeren.»
214. De geschiedenis meldt in hare rollen van hem, hoe hij, beducht zijnde, dat zijne roemvolle daden na zijnen dood vermeld mogten worden, vele papieren vernietigd heeft, die gewigtige aantekeningen van zijn leven en zijne daden behelsden.
215. Door zijne pligten te volbrengen beoogde hij geenen lof, maar alleen de rust van zijn ge-

geweten en de zelfvoldoening. Dit gaf hij te kennen met de betuiging, dat niet hij, maar God alles gedaan had; dat gaf hij ook te kennen met de boven aangehaalde woorden. Nimmer begon hij iets, zonder vooraf de hulp en den zegen des Allerhoogsten af te smeeken, om zijn hart door vurige gebeden te verligten en te versterken.

216. De struis of struisvogel, dien men bij troepen van vier of vijf in 't wild vindt, is een vreedzaam dier, dat van groenten leeft, en gene andere spijs verschaft dan eijeren, die nog maar alleen in gebak goed zijn; doch tot zijn ongeluk draagt hij vederen, waarop de smaak der mode gevallen is. Hij kan niet goed vliegen, daarentegen is zijn loop schier aan dien van het snelste paard gelijk. Als hij vlugt, schijnt hij met de pooten en uitgespreide vlerken als over den grond te schuiven. Men zegt, dat hij dikwijls de oogen digtknijpt, of den kop in eene struik steekt, zich verbeeldende, als hij de jagers niet ziet, dat deze hem ook niet zien kunnen.

217. Een and're kramer veilt zijn goedje  
 Voor 't burgervolk, roept: vrienden! moet je  
 Niet eens wat koopen? Ziet eens rond!  
 't Is Engelsch chits, 't geldt maar een pond,  
 Ziet hier een lapje voor een jakje  
 Daar chits voor een best zondagspakje,  
 Kom, heer koetsier, hei! kom eens hier.  
 Koop wat, enz.

218. De Graaf van Artois, later Karel X, kwam in 1815 in eene van Frankrijks havens aan. Onder de menigte menschen bevond zich een oud moedertje, dat weinig van al die vreugdekreten begreep, dewijl zij doof was. De goede sloof, die

sinds twintig jaar vier omwentelingen had beleefd, verwarde al die regeringen en schreeuwde zoo hard en zoo schel mogelijk: »leve de Koning! leve de Republiek! leve de Keizer! leve Lodewijk de achttiende!»

219. De geregtsdienaars, die maar zelden kortswijl verstaan, maakten zich van haar meester; doch de Graaf van Artois beval hun haar vrij te laten. Haar toen zachtkens op den schouder kloppende, zeide hij: »ge hebt wel gelijk, goede vrouw! iedereen moet leven.»
220. Tot de grassoorten, die meestal holle stengels met leden en zeer langwerpige smalle bladeren hebben, telt men de tarwe, den haver, de garst, de rijst, het suikerriet, den hennip, het vlas, het mankop enz.
221. De sterke heeft minder openbare vijanden dan de zwakke.
222. Wanneer iemand bescheiden blijft, niet bij lof, maar bij berisping, dan is hij waarlijk bescheiden.
223. Wanneer 't het heil des vaderlands betreft, zoo draal niet; maar geef u daarvoor ten offer.
224. »Hoe bedwing ik het best mijne hartstogten?» vroeg een jongeling zijnen leeraar. — »Trek dit boomstammetje uit,» antwoordde deze. Gene deed het zonder moeite met de eene hand. — »Dit ook,» zeide de leeraar, op een' dikkeren wijzende. De leerling moest hiertoe beide handen gebruiken, en een' nog dikkeren konde hij met alle geweld niet uit den grond rukken.

„Zie daar,” zeide de leeraar, „hoe gij met uwe driften handelen moet.”

225. Waar is de band, die naauwer bindt,  
Dan die de moeder hecht aan 't kind?
226. De reede wordt bij stormweder door zoo vele schepen bezocht, als haar slechts kunnen bereiken. De reden hiervan is, dat zij daar veilig liggen. De mensch, met rede begaafd, was er al vroeg op bedacht, om bij de koopsteden havens aan te leggen.
227. Kinderen! u aller wenschen en streven zij, om eens brave menschen te worden.
228. Ouders kunnen gewoonlijk ligter tien kinderen, dan deze hunne ouders onderhouden. Onze ouders zorgen zonder ophouden voor ons, niet alleen zoo lang, tot wij zelven in onze behoeften voorzien kunnen, maar als ware het, zoo lang zij leven.
229. Vraag anderen slechts dan om hulp, wanneer gij u zelven niet helpen kunt.
230. Maar hij, die, waar de pligt gebiedt,  
Noch schatten acht, noch 't leven,  
Hij zegt, in leed en dood bedaard,  
*Wien God bewaart, is wel bewaard,*  
En God zal bijstand geven.

B. Klijn, Bz.

231. Harddraverij te S. — De tijd, wanneer en de plaats, waar men de harddraverij zal houden, zullen den liefhebbers nader bekend worden gemaakt.

232. De heer, X. X. slager te Amsterdam debet  
aan P. R.

voor geleverde 10000 turven à 5.50 het 1000

voor idem 1000 stuks brandhout . . . f 55.00

voor idem 1000 stuks brandhout . . . f 8.00

te zamen f 63.00

Amsterdam, den 7 December 1840.

Voldaan P. R.

233. Een rijke Muzelman, sedert eenige weken ziek zijnde, verwonderde zich, dat twee of drie zijner vrienden hem niet bezochten. »Zij durven niet bij u komen, zeide zijn rentmeester, »het geld, dat gij hun geleend hebt, is vervallen en zij zijn nog niet in staat het u weder te geven.» — »Ga dan heen,» antwoordde de zieke, en zeg hun, dat zij aan mij niets meer schuldig zijn, en dat ik hun verzoek, bij mij te komen, om hunne quitantiën te halen. Ik wil liever mijn geld dan mijne vrienden verliezen.»

234. Wij wennen ons geene gebreken ligter aan, dan die, welke wij in anderen opmerken.

235. In den nacht van den achttienden November des jaars 1421 had de noodlottige St. Elizabets vloed plaats, eene zware overstroming, waardoor dat gedeelte van ons Vaderland, hetwelk onder den naam van Zuid-hollandsche waard bekend is, verwoest werd. De dijken, door de hoog gezwollen rivieren geteisterd, bezweken, en de schoone landstreek met een aantal welvarende en bloeiende dorpen werd onder de golven bedolven; het land werd weggespoeld of verzonk, en meer dan twintig dorpen verdwenen geheel. Een aantal bewoners dier streken kwam om of verviel tot ar-

moede, en duizende stuks vee verdronken. Den edelman, door verlies van al het zijne, zag men harden arbeid verrigten of van de weldadigheid van anderen leven. Thans vindt men op deze plaats meer dan zeventig eilandjes, met biezen begroeid, waaraan zij den naam van Biesbosch heeft ontleend.

236. In den tachtigjarigen oorlog handelden die steden kwalijk, welke zich aan de Spanjaarden op hunne schoonklinkende beloften overgaven. Op de wreedste wijze werden niet alleen weerbare mannen, maar ook grijsaards, vrouwen en kinderen mishandeld.
237. De zucht naar wetenschap en eer moet ondergeschikt blijven aan den vrede des gemoeds en aan een stil genot; anders worden weetgierigheid en eerezucht een knagende kanker en een vloek voor den mensch.
238. Vrijheid rust op regtvaardigheid, regtvaardigheid op liefde: alzoo ook vrijheid op liefde.
239. In Amsterdam leeft alles van den handel. Van den koopman af, die zijne winst bij duizenden berekent, tot den half naakten arme, die zwoegt onder het torschen van ondraagbare lasten, of wiens spieren trillen onder het kruijen eener paardenvracht; aan allen geeft de koophandel of schatten, of overvloed, of welvaart, of brood. Het is eene rijke en milde bron, maar die gestopt kan worden: dan houden de beken, die het naast zijn aan den oorsprong, nog water en diepte, wanneer de takken en spranken, waar zij zich verliest, reeds lang zijn uitgedroogd.
240. Hoe deugdzamer men is, hoe meer moeite men



heeft om te denken, dat anderen het niet zullen wezen.

---

241. Twist en strijd zoekt een weldenkend man steeds te vermijden; liever zal hij een klein verlies lijden, dan lang twisten.
242. Een Duitsche maaijer bevond zich op zee. Hij stond op het dek, en de wind, de zeilen spannende, en daardoor het schip, als ware het, doende vliegen, wierp hem de muts van het hoofd. »Houd op!» riep hij den stuurman toe, »mijne muts is in 't water gevallen!»
243. De zelfde, of een neefje van hem, stak met een roeischuitje eene rivier over. Hetzij dat het hem niet snel genoeg ging, hetzij dat hij den roeijers het werk verligten wilde, weet ik niet; maar hij greep een eind touw, dat achter van de boot in het water hing, en begon uit alle magt te trekken tot zij den oever bereikten, zeggende: »ei! dat hielp!»
244. Die zegt wat hij wil, moet dikwijls hooren wat hij niet zou willen.
245. Er is niets akeliger in de samenleving, dan een mensch zonder karakter.
246. Een vriend, die het wezentlijk is, en dien men als zoodanig erkent, zal ons onze gebreken niet verhelen, en wij zullen het hem niet kwalijk nemen.
247. Alzoo werd Philips de tweede, in de geboorte zijner grootheid, een geweldig koning, en tot vreeze voor de krachtigsten in de Christenheid, om de magt en menigte zijner staten. Bovenal trof hij Nederland in 't breedste van zijn bloei-

jen, bebouwd met meer dan twee honderd steden, honderdvijftig opene vlekken, zoo goed als vele bemuurde steden, zes duizend dorpen, alles vol (van) inwoners, rijkdom, nering, welvaart, en weelde tot dartelheid toe. De landzaten, als doorverwd van langerhand in den eed aan het huis van Bourgondie, en het hart vol hebbende van de majesteit der zaken, door keizer Karel den vijfden loffelijk gevoerd, waren genegen tot de uiterste proef van trouw en schuldige onderdanigheid, blijkende uit vier honderd tonnen schats, opgebragt in negen jaar.

248. Planeten of dwaalsterren zijn zulke hemelbollen, welke in bepaalde loopbanen om eene vaste ster wentelen, van welke zij licht en warmte ontvangen. Zij vertoonen zich aan ons oog met een licht, meer vlonkerend dan dat der vaste sterren, en verkregen den naam van dwaalsterren, wegens hunnen schijnbaar onregelmatigen loop.

249. Bijplaneten, manen, wachters, trawanten of satellieten zijn zulke hemelligchamen, die om sommige planeten wentelen, haar in haren loop om de zon vergezellen en door het terugkaatsen der zonnestralen helpen verlichten.

250. Geef u niet veel moeite om iets nieuws te hooren of dit te kunnen verhalen, opdat gij niet voor eenen nieuwsgierige, nieuwsverteller of praatal gehouden wordet.

---

251. Als God ons gunstig is, wat vreest men dan gevaren? 't Is zekerlijk bewaard, dat Hij zelf wil bewaren.

252. Hoe velen zijn er niet, die het eerste en schoon-

ste gedeelte van het leven zoodanig gebruiken ,  
dat zij het volgende ongelukkig maken.

253. Die te groote hoop koestert, heeft zich dikwijls misrekend. Hem, die in zijne verwachtingen teleurgesteld is, ziet men meestal de schuld aan verkeerde oorzaken wijten; dewijl hem het buitensporige zijner wenschen niet altijd zóó kan worden aangewezen, als dengene, die in een voorstel misgerekend heeft.
254. Gelukkig hij, die de wereld in hare juiste waarde weet te schatten.
255. Wien God bewaart, is wel bewaard!  
Dat denkbeeld sterkt den droeve,  
Hoe vol gevaar zijn pad ook zij,  
Blijft hem dit vast vertrouwen bij,  
Hij mórt niet bij de groeve.
256. Wanneer de Indianen in het eene of andere meer de waterslang, die zij Camóndi noemen, ontdekken, besluiten zij haar te dooden. Zeer gevaarlijk is het dicht bij haar te komen, daar zij, iemand ziende naderen, den kop dreigend opheft. De bewegingen des ondiërs doen de jagers op hunne hoede zijn. Voorzigtig naderen zij haar, en werpen eenen strik om haren hals, welker eene einde aan een paard is vastgemaakt. Nu zweept men dit voort en aldus wordt de slang uit hare schuilplaats getrokken. De slang, ofschoon niets onbeproefd latende om los te komen, geraakt echter door het voortdurend hollen van het paard buiten staat zich te verweeren en dan kunnen de Indianen haar gemakkelijk met eene bijl of een ander werktuig afsnaken. Deze slang is meestal twintig tot vijf en twintig voet lang.

257. De ziel verslijt haar bekleedsel.
258. De praatzucht openbaart op eene onbedachtzame wijs, en dikwijls zonder eenig kwaad opzet, geheimen van ouders, nabestaanden en vrienden, welker verspreiding nadeelig zijn kan voor hunnen goeden naam of hun crediet.
259. Zonder zulks te bedoelen beleedigt zij van tijd tot tijd de aanwezigen, door iets tot nadeel hunner bloedverwanten, die niet tegenwoordig zijn, te verhalen. Laten wij ons voor praatzucht wachten.
260. Men kan in éénen dag zoo veel kwaads bedrijven, dat het zelfs met het ernstigste berouw niet te vereffenen is. Het is dus beter, dat men zich bij elke daad van eenig belang afvraagt of zij met onzen plicht overeenstemt, en men zij te allen tijde op zijne hoede.
- 
261. De Hunnebedden in Groningen, Drenthe enz. zijn antieke begraafplaatsen, mogelijk wel van veldheeren, en bestaan uit verbazend groote steenen, die misschien door het water van bergen en steenrotsen afgescheurd en hier aangespoeld of aangevoerd zijn.
262. De beroemde Duval, bibliothecaris van Frans den eersten, antwoordde dikwijls op vragen, die hem gedaan werden: »ik weet het niet!» Een dommerik zei eens tot hem: »de koning betaalt u om het te weten.» »De koning, hervatte de andere, »betaalt mij voor hetgene ik weet. O, zoo hij mij betalen wilde, voor dat, wat mij onbekend is, de schatten van zijn rijk, ja van de wereld zouden niet toereikend zijn!»

263. **Acceptatie.** Goed voor *f* 200,00  
De ondergeteekende, P. S., kaarsenmaker te X., verbindt zich bij deze om aan den heer W. Z. of order te betalen vóór of op ultimo December 1846 de som van *twee honderd gulden*, de waarde in contanten genoten.

X, den 2 Januarij 1845. P. S.

264. Lafen wij al onze krachten inspannen, om onze schoone moedertaal zuiver te schrijven.

265. In de stad Groningen, die op eene zandhoogte, de Hondsrug genaamd, gebouwd is, heeft men voor ruim honderd jaar onder eene herberg een schip in den grond gevonden, en in het nieuwe kanaal, dat men tegen het einde der vorige eeuw buiten Groningen ter verdediging der stad groef, vond men op eene diepte van twintig en meer voeten zeer vele schelpen en versteende zeevoortbrengsels.

266. Een onnoozel jongman, soldaat geworden zijnde, moest voor de eerste maal mede vuren. Hij laadde zijn geweer, doch durfde den haan niet aftrekken; hij laadde telkens op nieuw tot zesmaal, toen de kruiddamp hem zoo moedig gemaakt had, dat hij besloot den haan over te halen. Hij deed het met dat ongelukkig gevolg, dat de geweerloop borst, en hij gekwetst op den grond viel. Terwijl eenige kameraden zich met hem bezig hielden, ging de serjant met een paar anderen het geweer oprapen, hetwelk onzen bloed verschrikt deed uitroepen: »raakt het niet aan serjant! laat hun het niet aan raken: er zit nog vijf schot op.»

267. 't Was avond, en de zon, gehuld met goud en stralen, Scheen thans te Berseba ter westkimme in te dalen,



270. Als zij zich tegen over de zon aan den anderen kant van de aarde bevindt, is het volle maan, en is zij in eene regte lijn met de aarde en de zon, dan valt de schaduw der aarde op haar, bedekt haar geheel of gedeeltelijk en het is *maaneklips*.
271. Van het verlichte halfmond zien wij nu elken dag een kleiner gedeelte, en wij noemen het *laatste kwartier*, als wij nog de kwartschijf zien. Wat is wassende en wat afnemende maan?
272. Waar blijven toch al die oude manen, als er weer eene nieuwe komt?" vroeg eens een leepert. Het zij om zich te zijnen koste te vermaken, het zij dat de antwoorder even wijs was, als de vrager, weet ik niet, maar dezen werd toegevoegd: "wel daarvan worden de starren geslagen."
273. De noorden en de oosten wind zijn gewoonlijk koud en schraal, de zuiden wind warm en de westen regenachtig. (*De noorde- en Oostewind, Zuidewind enz*).
274. De heer B. is den oceaan overgetogen, om eenige fraaije tijgervellen te koopen, ten einde zijne canapé (*rustbank*) daarmee overtrokken worde. Van den keerkring af tot nabij de Linie had hij eenen bestendigen, doch toen eenen veranderlijken wind of windstilte.
275. Een en leepert, die eene tabaksdoos in Leyden wilde koopen, was gezegd, dat hij die in Amsterdam een paar stuivers goedkoop kon krijgen. Hij was dus op eenen schoonen dag naar

A. gegaan en kreeg de doos werkelijk goedkooper, doch had den ganschen dag geloopt en was eenige stuivers aan vertering kwijt.

276. Eene bladzijde uit een keukenboekje: den 5, aan wittebrood, —, aan melk —, suikerei (*cichorei*) —, chocolade —, aan stijfsel en blaauwsel —, kievitseijeren —, aan arme menschen —, aan steenkolen —, doove kolen —, 6 roode koolen gekocht —, aan patent-olie —, voor den jongenheer een paar laarzen betaald —, nog te zijnen behoefte aan briefport —, aan stroop (*siroop*) —, rozijnen —, aan kleine krenten (*korinten*) —, aan potasch —, aan den koperslager voor een' herstelden (*gerepareerden*) ketting (*keten* vr.) —, aan den hor(o)logiemaker voor een glas —, fooitje aan den krantier —, aan sla (*salade*) —, aan spinazie —, aan den smidsknecht, de kagchel gepoetst —. 5 appelsina's en 5 citroenen —, een kop hazelnoten —, aan den spekslager voor eene rib —, een half dozijn kommetjes voor de arbeiders —, aan de waschvrouw —, een chocolade ketel —, aan G., die de stellaadje voor de bloemen bragt —, een porceleinen inktkoker.

Als dit het aanteeckenboekje der keukenmeid en niet dat der jufvrouw was, dan moet de tasch der eerste ruim voorzien geweest zijn van zeshalfjes, dertiendhalfjes, dertientjes, guldens of andere muntspciën.

277. Een' graankor'l, acht'loos in een' vruchtbren grond  
bedolven,  
Zien we, als een' zwangren halm, ras op den  
luchtstroom golven;  
Hij schudt zijn' vruchten af, die, rijpende in den grond,  
In halmen opslaan, waar eerst ruigte en heester stond.



Dan duizendvoud herteeld en duizendwerf herboren,  
Doorgolft een gansch gewest een' gouden zee van  
koren.

En 't land, eerst naakt en woest, nu rijk en mild  
gevoed,

Dankt blij aan d'eersten kor'l zijn' vrucht en over-  
vloed.

278. In 1423 had te Haarlem, niet te Mentz, de uitvinding van de boekdrukkunst plaats door Laurens Koster; — in 1586 van het haringkaken door Willem Beukelsz. te Biervliet; — in 1592 van de houtzaagmolens door Corn<sup>e</sup>. Cornelisz. In 1627 werden de thermometer en het mikroskoop door Cornelis Drebbel, die, zoo als gebleken is, te Alkmaar geboren was, uitgevonden en in 1691 de scheepskameelen door Meeuwis Bakker.

279. Een' pas in dienst getreden soldaat, door zijn onderofficier gevraagd zijnde, of hij naalden en garen had, zeide die niet te hebben, maar ze wel te willen halen. Hij ging heen en men zag hem drie dagen lang niet, waarom hij als weglooper (*deserteur*) beschouwd werd en men al nasporingen omtrent hem deed. Den vierden dag daar kwam hij aan, bestoven en vermoeid, maar toch goedsmoeds, omdat hij naald en garen had. Hij was naar zijn besje in Twente gegaan en had dus drie dagen geloopt om te halen, wat hij voor een paar centen in de buurt had kunnen krijgen.

280. Niets bewijst zoo klaar de zwakheid van alle regeringen, welker grondslag het geweld is, als de geschiedenis van ons Vaderland; zij geeft ons het uitmuntendste voorbeeld der besprongene en

verdedigde vrijheid, die dikwijls op het punt staat van te bezwijken, maar telkens wederom met nieuwen moed in het strijdperk te voorschijn treedt.

281. De inwoners dezer gewesten, in lage en waterige landouwen geplaatst, hier en ginds van de woeste golven zoo wel als van magtige en heerschzuchtige naburen bedreigd, ja onder elkander doorgaans verdeeld, hebben zich echter dikwijls tegen de magtigste vorsten der aarde kunnen beschermen. Immers hebben zij nooit hunne vrijheid verloren, dan om die te luisterrijker te herwinnen.
282. Marten Harpertsz. Tromp, een onzer zeehelden, was nog maar elf jaar, toen hij zijnen vader verloor. Harpert Tromp had zich in den vermaarden zeeslag bij Gibraltar in Spanje dapper gekweten, en werd kort daarna op de kust van Guinea door eenen zeeroover aangetast, in welk gevecht hij het leven verloor. Nu gaf de manschap den moed op, en in weerwil van het hartroerende jammeren en smeeken van den jeugdigen knaap: *zult gij mijns vaders dood niet wreken!* gaven zij zich over.
283. Van den jeugdigen Tromp hoorde men in twee jaar niets; gedurende dien tijd diende hij den roover als kajuitwachter. Daarna vond hij middel om te ontvlugten. In 's Lands dienst getreden zijnde, klom hij allengs tot den rang van luitenant admiraal op.
284. Na vele schitterende feiten, liet hij in den zoo-genaamden eersten Engelschen oorlog (1652—1654) in het begin van een gevecht voor de

Maas zijn leven, door eenen musketkogel getroffen. In zijn uiterste beval hij zijne ziel en de zijnen aan God, en 's Lands vloot mede aan de dapperheid der zeelieden. Zijne laatste woorden: »Ik heb afgedaan, houdt goeden moed, kinderen!» deden al het scheepsvolk in luid snikken en weenen uitbersten.

285. Tromp noemde zijne onderhoorigen altijd *kinderen*, en zij hem *bestevaër*; zoo veel liefde en achting hadden zij voor hem.
286. In 1096 namen de kruistogten een begin, waaraan onderscheidene keeren ook Nederlanders deel namen. In 1595 deden de gebroeders Houtman van Gouda eene handelsreis naar de Oost, en twee jaar later overwinterden Jakob van Heemskerk en de zijnen op Nova-zembla, terwijl in het daarop volgende jaar Olivier van Noort zijne reis rondom de wereld aanving.
287. In 1555 deed Karel V afstand van de regering; zijn zoon Philips volgde hem op. Dertien jaar later begon de tachtigjarige oorlog. In 1597 werd de Unie van Utrecht gesloten, en twee jaar daarna zwoer men Philips den tweeden af. Door welke ramp stonden de zaken van onze provincien in 1584 zoo hagchelijk? In 1609 werd er van weerszijden tot een twaalfjarig bestand besloten, hetwelk dus in 1621 eindigde, en de krijg begon op nieuw, tot dat in 1648 te Munster de vrede tusschen Spanje en ons Vaderland gesloten werd, en het ons vrij verklaarde. Men had toen van Spanje kunnen zeggen: Zij (Het) is van den os op den ezel gesprongen.
288. De ooijevaar is een der belangrijkste trekvogels.

In de tweede en derde maand des jaars komen zij gewoonlijk in onze landouwen. Men zegt dat er in Engeland geene zijn. In ons land echter zijn er veel.

289. De zoon van den vriend mijns vaders is een luije jongen; hij wil liever langs den weg loopen dan leeren; rookt al cigaren, drinkt drie, vier glazen wijn of veel bier. Er zijn (*is*) er, die zeggen, dat er niet veel goeds van hem zal worden en dat zijne ouders weinig genoeg van hem zullen hebben (*beleven*).

290. In het Oosten heerschte de mode, dat de gastheer zijne gasten de voeten liet wasschen, waartoe hij hun water deed aanbieden. Zulks moest in die warme streken zeer verfrisschend zijn.

291. Caligula, een onwaardig romeinsch keizer, liet zijne soldaten schelpen vergaderen, in plaats van hen tegen den vijand te stellen; daarna deed hij hen juichende terug trekken, als of zij eene overwinning behaald hadden

292. Een gedeelte van ons leven wordt doorgebracht in kwalijk handelen, een grooter in ledigheid, en bijna het gansche leven met iets anders te verrigten dan hetgene men doen moet.

293. Aan het sterfbed van een edel, wezentlijk godvruchtig mensch, staat de dood als de beminnelijke genius der Ouden, die zachtkens de levensfakkel omkeert; opdat zij uitgebluscht worde, terwijl hem uit de eeuwigheid de fakkel van een nieuw onuitbluschaar leven aange-reikt wordt.

294. Prins Willem de eerste, Vader des Vaderlands genoemd, door den ellendigen sluipmoordenaar Balthazer Gerards doodelijk gewond zijnde, riep uit: »Mijn God! ontferm u over mij en over »uw arm volk!»

Van de 25,000 kroonen, die door den Koning van Spanje uitgelooft waren, mogt de moordenaar evenwel geen genot hebben.

295. Beste Vriend!

Ik heb in lang niets van U gehoord. Zoudt Gij ons wel het genoegen willen doen eenige dagen met de kermis bij ons door te brengen. Als gij moogt, komen wij U tegen; mijn broeder en ik gaan dan te vier uur (uren) uit. Mij is verzocht U te berigten dat Jan, niet Piet, het bloemenzaad moet hebben. Gij kent immers Flip en Hein, de twee zonen van den Duitsch-boekhandelaar nabij de plantaadje wel, nu, de oudste is, drie maand geleden, gestorven en de jongste heeft mij den goudvink en het sijsje verkocht. Ze kosten mij eenen dukaat. Ik heb uwen Broeder dikwijls (aan) zijne belofte herinnerd nopens eene kruik oud bier; maar hij zegt, bij warmte gaat het zoo spoedig tot bederf over. Wij hebben laatst door onzen verrekijker drie uur ver gekeken. Nu wij hopen allen dat Gij zult komen.

Ik noem mij uwen (u) liefhebbenden vriend,  
N. N.

296. Schept gij in gierigheid behagen,  
O, mensch! wees gierig op den tijd  
Eer die u vruchteloos ontglijdt;  
Die vrekheid zult ge u nooit beklagen.  
Ja trek vrij van uw' bezigheid  
Een' reeks van uren om de schatten

Van deugd en wijsheid te bevatten.

Hoe meer gij steelt door dit beleid,  
Hoe hooger gij Gods naam zult eeren.  
Den tijd kan niemand regt waardenen.

297.

Quitantie.

Ontvangen van den heer J. de Baan, gevolmagtigd door den heer P. Derks, koopman te Elburg, de som van *één honderd en vijftig Gulden* tot sluiting der rekening van anno passato.

Tiel, den 5 Mei 1849. G. de Vlag.  
zegge f 150—.

Advijlsbrief.

Den Heer G. Snel te Nijkerk.

Mijn Heer!

Ik heb de eer U te berigten, dat ik heden op U heb afgegeven een' wissel op twee maand na dato, groot f 250— aan de order van de heeren Gebr. Ligt, niet twijfelende of Gij zult dien als gewoonlijk gelieven te honoreren.

Mij in Uwe geëerde orders aanbevelende  
heb ik de eer te zijn  
uw dienaar,

Tiel den 14 Junij 1849.

R. Bes.

zegge f 250.

Twee maand na dato gelieve UEd. te betalen aan de heeren Gebr. Ligt of order de som van *twee honderd en vijftig gulden*. Het zal UEd. valideren in rekening als volgens advijs van UEd. dienaar

Den heer G. Snel te Nijkerk. R. Bes.

298

Fragment van een' brief.

Voor vier dagen vond de zoon van onzen veldwachter, aangesteld door den burgemeester, dien Z. M. de Koning op nieuw benoemde, een' vreemdeling levenloos in het bosch. Er werd dadelijk gerucht in 't dorp gemaakt en

een stoet dorpelingen kwam met hun (*zijn*) gewoon geschreeuw aanloopen; men wilde hem wegdragen, doch hij moest blijven liggen tot dat de Burgemeester kwam en de dokter. De burgemeester, die in den tiendaagschen veldtocht bij de cavallerie gediend had, herkende in hem een oud vriend en de dokter bevond, dat hij aan de thans heerschende ziekte overleden was. Toen stoven bijna alle omstanders weg, en van dat uur meent ieder de beginsels van besmetting al te voelen en is vol angst en vrees voor ziekte en dood, alsof zij nu eerst zouden kunnen sterven en alsof een waar Christen, die weet dat ieder oogenblik zijn laatste kan zijn, niet elk uur tot den grooten stap bereid moet wezen.

Gister is de moeder des gestorvenen met den wagen gekomen; zij werd door den burgemeester ontvangen en stortte, als eene regtgeaarde Moeder, heete tranen. De burgemeester, die een edel man is, deed alles wat in zijn vermogen was om de weenende te troosten en liet den Leeraar ook komen. Heden is het lijk begraven en al de eer, die hem naar zijnen stand toekomt, is hem bewezen.

299. Vele menschen leven, alsof zij nooit behoeften te sterven, en sterven alsof zij nimmer herleven zouden.

Mijne jeugdige vrienden! laten wij zóó leven alsof wij elk oogenblik moesten sterven en tevens alsof wij nog vele jaren te leven hadden.

300. Onsterfelijkheid! — vertroostend denkbeeld in rampen en tegenspoed, waarmede de sterveling zoo dikwijls op dit benedenrond moet kampen. Wederzien! Elkander wederzien in de zaligheid! O, Vader! laat ons dat geluk smaken!





*Bij de uitgeefster dezes ziet mede  
het licht :*

J. DE VLETTER, Nieuwe verzameling  
van honderd leerzame verhalen voor kin-  
deren, een Leesboek voor de scholen f -, 30.

Dit Leesboek, met verschillende lettersoorten  
gedrukt, is naar den trant der bekende honderd-  
tallen van *Schmid* ingerigt. Dat het niet uit  
eene andere taal is overgebracht en dat er eenige  
verhalen geheel in dichtmaat zijn geplaatst, zal  
denkelijk wel tot aanbeveling strekken.

De *Wekker* acht dit Leesboek eene plaats on-  
der de Schoolboeken waardig. De *Volkschool* noemt  
deze verhalen over het algemeen *natuurlijk*,  
*zaakrijk* en *bevallig* en indien een veelvuldig  
gebruik ten blijke van een gunstig onthaal aan-  
gehaald en dit dus als bewijs bijgebracht mag wor-  
den der doelmatigheid van een werkje, dan voor-  
zeker mogen deze verhalen als die eigenschappen  
bezittende, ten volle aanbevolen worden.

---